ARMENIA, Journal en Langue Arménienne, Fondé à MARSEILLE en 1885

ԱՐՄԱՆԻԱ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՂԱԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (կանխիկ վճարելի)

Հայաստան		Ուրիշ ամէն տեղ
10 ֆրանգ	Տարեկան բաժնորդագին	20 ֆրանգ
5 ֆրանգ	Վեցամսեայ »	10 ֆրանգ
2 ½ ֆր.	Եռամսեայ »	5 ֆրանգ

Ոևէ դրութիւն կամ դրամ ղրկել տնօրէն-խմբագրին այս հասցէով՝

M. PORTOUKALIAN

Directeur du journal *Armenia* MARSEILLE (France)

ԼԶ ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 46

1921 ՅՈՒՆԻՍ 15 Դ.

(Հ.Տ. 1921 Յունիս 2)

ԳՈՒՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, հատուածելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Պարտաւոր չէ վերադարձնելու չհրատարակուած ձեռագրները։

Յանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։

Յանուցման 1 մէկ գերը 2 սանտիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 4 սանտիմ։

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction : Place Alexandre-Labadié, 17

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ցնորած հիւանդը. — Հայաստան. — Տ. Գ. Նորատունկեան Ամերիկա գնացած է. — Լուրեր Կիլիկիայէն. — Իտալիոյ Հայ Ուս. Միութեան Կիլիկիոյ ի նպաստ ըրած հանգանակութիւնը. — Օրինակելի ժէտ մը. — Բատովայի Միջազգային Յրդ Տօնավաճառին Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպանական գործակալը. — Ալբարա. — Նամակ Փոքր—Ասիայէն (Պրուսա). — կացութիւնը Փոքր-Ասիոյ մէջ.— Տեղական (Հ. Հ. Յրդ տարեդարձը.— Վ. Փիւրքճեանի բանախօսութիւնը. — Նուիրատուութիւն. — Սովիէդական առաքելութիւնը Էնկիւրիի մէջ. — Եթովպիա. — Յանուցումներ։

ՑՆՈՐԱԾ ՀԻՒԱՆԴԸ

Շատեր երկիւղ կզգային որ վերջերս Թիւրքանպատ հով մը ուժգին կը փչէր Եւրոպայի մէջ։ Սէվրի դաշնագրին փոփոխութիւնը օրուայ հարց դարձած էր։ Կիլիկիան պարպելու խնդիրը և յունական անյաղթութիւնները մեծ վախ կը պատճառէին մեզ Հայերուս որ վերջին աղետէն յետոյ ուրիշ բարերար ձեռքի մը հարուածին կսպասէինք որպէսզի գար պատուհասել մեր դարաւոր թշնամիներու գործած ոճիրները ու նաև, իբր գերագոյն վարձք, քիչ մնաց որ ստանայինք « ազգային օճախ» կոչուած խղճուկ բանաձև մը դաշնագրի փոփոխութեան մէջ։

Բայց ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ Թիւրք ցնորած ժառանգութիւնը օգնութեան հասաւ մեզ և մեզ պէս Թիւրքի հարուածէն չշմաց ազգութիւններուն։ Թիւրքիան աւելորդ անգամ մը ևս ապացուցանելու համար որ ինք իսկապէս հիւանդ է և մահամերձ, մտամոլոր օրհասականի մը յատուկ ցաւագարութեամբ սկսաւ իր ամբարտաւանութեան պատուհանները ցանցնել չորս կողմ։ Ցոյներու դէմ ձեռք բերուած առօրեայ յաղթութիւններէ չլացած, ու նաև դաշնակից շրջանակներու մէջ տիրող բարեկամական հոսանքներէ ոյժ առած, էնկիւրին մեծամիտ ու դրգռիչ գիրք մը բռնեց ընդդէմ Անգլիոյ. քաջալերուած Գերմանիոյ յարուցած դժուարութիւններէն, իբրև պահանջկոտ կեցուածք մը ցոյց տուաւ ընդդէմ Ֆրանսայի։ Ոչ միայն չբաւականացաւ կիլիկիան պարպելու մասին Ֆրանսայի տուած հաւաստիքներով, այլ պահանջեց Թոլոսուսի իր ոճիրներ չարուցնակելու և անոր վրայ նորեր աւելցնելու, խռովութիւններ դրգռեց Պաղեստինի մէջ, Եգիպտոսի մէջ, Սիրիայի մէջ և այսպէս ոչ միայն իրեն դէմ աւելի լարեց աքդէն լարուած Անգլիան, այլև լարեց Ֆրանսան ալ որ աւելի հաշտասիրական ոգիով տոգորուած կերևէր։

Կը խորհուի նոյն իսկ Դաշնակից ներու համագործակցութեան մը մասին Թիւրքիան խելքի բերելու համար

Քաղաքական երևոյթներ են ասոնք որոնք կրնան նպաստաւոր հանգամանքներ ստեղծել մեզ Հայերուս համար։ Նախ կրնանք ապահովուիլ որ Ֆրանսան ձեռլով կիլիկիայի մէջ, ադկէ առաւելապէս պիտի օգտուինք Հայերս ու պիտի կրնանք նուիրուիլ ազատ զարգացման ու խաղաղ բարգաւաճման չինարար աշխատանքներուն։

Միացեալ Հայաստանի սկզբունքը արդէն վաղուց ընդունած և վաւերացուցած են Դաշնակիցները. կը մնայ միայն գործագրութիւնը որ այլևս չպէտք է շատ ուշանայ և. Թէ չեն ուզեր որ Թիւրքիան տեսնելով իր պատժի գործադրութեան յապաղումը, չարունակէ խռովել Արևելքի և անով աշխարհի խաղաղութիւնը։

Թիւրքիան մինչև իր վերջին չունչ վճռած է անհանդարտ ձևալ, գաղտնագողի դաւեր լարել և այդպէս երկիւղ պղտել իր ունեցած ոյժի մասին, յուսալով թէ եւրոպական պետութիւններու հակամարտ շահերը թոյլ չպիտի տան կազմելու վճռական համագործակցութիւն մը ընդդէմ իրեն. բայց ինչպէս ամէն բան սահման մը ունի, քաղաքականութեան համբերատար ոգին ալ չկրնար անսահման դառնալ ու աճապարար Թիւրքիան կը տեսնէ թէ այս անգամ ալ իր հաշիւները ջուրը ինկած են։

Ծուսալից հաւանականութիւններ են ասոնք որ կրնան սակայն իրականութիւն դառնալ եթէ մենք չայերս ալ կրաւորական դիրքէ դուրս ելնելով, ներգործական աշխատանքի մը լծուինք։

Հայաստան ամուր հիմերու վրայ դնելու համար պէտք ունի ժողովրդի, իսկ հայ ժողովրդի կեանքին կապառնայ այսօր սովը։ Ջանանք փրկել հայ ժողովրդի կեանքը որպէսզի ան ալ կարենայ փրկել հայ դատը։

Թիւրքիան իր լիմարո թեամբ նոր կարելիութիւններ կստեղծէ և մեզ համար. պէտք է իմաստուն ըլլանք օգտուելու համար առընցմէ. պէտք է գիտնանք մենք մեզ զօրացնել, մէկ կողմէ ապահովելով հայ ժողովուրդի կեանքը, միւս կողմէ ոյժ տալով հայ դատի յառաջացման. այլապէս բոլոր յուսադրիչ կարծուած հանգամանքները կրնան լոկ խաբկանք մը դառնալ։

Յաղթութեան առաջին գործօններէն մէկը՝ պատրաստ գտնուիլ և հանգամանքներէն օգտուիլ գիտնալն է։

Թ. ԵՂԻՇԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Խորհրդային Ռուսիոյ կովկասեան արտակարգ լիագօր Օրժինիկիձէ իր խօսած մէկ ճառի մէջ որ հրատարակուած է Երեւանի «Կոմունիստ» յաշտօնաթերթի ապրիլ 22ի թիւին մէջ, կը յայտարարէ Թէ ռուս զօրքերի Հայաստանի մէջ ներկայութիւնը ժամանակաւոր բան մէ. Թէ խորհրդային Ռուսիան Հայաստան ձեռնածէ չէ անոր անկախութիւնը խլելու համար, այլ իր բոլոր ոյժերով ապահովելու համար բանուորագիւղացիական Հայաստանի աշխատաւորութեան կեանքը։ Ռուսական կարմիր զօրամասերը կը ձեռնամայ Հայաստանէն երբ բանուորա-գիւղացիական Հայաստանը կը կազմէ իր կարմիր բանակը որ կարող լինի ապահովել երկրին վիճակը։

Մոսկուաէն Լէնինի հրաճանգ ղրկեր է Հայաստանի վարիչներին որ խորհրդային գաղա փարները տարածելու համար այնպէս չվարուին ինչպէս Մոսկուաի մէջ, այլ տեղային հանգամանքներին յարմարուելով մեղմութեամբ վարուին։

— Տօքթ. Մէքալըմ կը յայտնէ որ Հայաստանի խորհրդային կառավարութիւնը որոշեր է որ Ամերիկեան Նպաստամատոյցին Հայաստան ղրկած ուտելիքները գրիապէս փոխադրուին եւ ամէն դիւրութիւններ տրուին անոնց փոխադրութեան համար։

Տ. Գ. ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱ ԳՆԱՑԱԾ Է

Փարիզէն պօղոս փաչա Նուպար յունիս 4ին հեռագրած է Կ.պոլիս Պատրիարքարանին Թէ Տիար Գաբրիէլ Նորատունկեան գնացած է Ամերիկա Հայ ազգի երախտագիտութիւնը յայտնելու համար ամերիկեան կառավարութեան և ժողովուրդին, մեր դժբաղդ ազգին եղած մարդասիրական մեծ օժանդակութեան համար։

Կ.պոլսի «Վերջին Լուր»ը կը յայտարարէ Թէ Տ. Գ. Նորատունկեան պիտի աշխատի նաև ապահովել այն 20 միլիոն տոլարի փոխառութիւնը որ Հայաստանի խոստացուած էր նախորդ նախագահ Տ. Ուիլսընի օրով։

ԼՈՒՐԵՐ ԿԻԼԻԿԻԱՅԷՆ

Ջանգազան աղբիւրներէ կը տեղեկանանք որ Մարաշի շրջանին մէջ Թուրքերը զինուորական պատրաստութիւններ կը տեսնեն։ Բաւական կարևոր ոյժ մը, երեք թնդանօթներով, հասած է պատպատուռան ամրացնելու դիրքը։

— Ժամանակին Գօնիայէն Մէրսինի ապստամբած և վերջերս ալ Ադատոլու փախած երեք Թուրք ժանտարմաներ ձերբակալուելով Պօլանթիի մէջ հրացանի բռնուած են։

— Մայիս 16ին Մէրսինի պատե-

բազմական ատեանը չէքէներու հետ մշտական յարաբերութիւն պահող 27 թուրքերը դատապարտեց 15 օրէն մինչև 4 ամիս բանտարկութեան և 50էն մինչև 500 ոսկի տուգանքի։

— կխմանանք որ Պօղանթի հասած են հինգ իսլամ պոլշեվիկները որոնց գլուխը կը գտնուի Թուրքիա պէյ անուն սպայ մը։ Ասոնք արտօնւած են հրապարակաւ պոլշեվիկեան փրօփականտ ընելու ժողովուրդին բոլոր խաւերուն մէջ։

Ջօրավար Տիւֆիէօի այցը Ատանայի Հայկ. որբանոցին

Անցեալ երկուշաբթի առտու զօր. Տիւֆիէօ այցելեց Ֆրանսական նպաստամատոյցի հայկական որբանոցը։

Ամէն մարդ գիտէ որ այդ ընդարձակ չէնքը կը գտնուի երկաթուղիի հիւսիսակողմը և որ ներկայիս կը պատսպարէ մօտ 900 որբեր, թիւ մը որ կը ցուցնէ հաստատութեան կարևորութիւնը։

Ջօրավարը ծանօթացաւ նորոգութեան, յարդարումի և մատակարարումի աշխատանքներուն որոնք կատարուած են հոն։ Ան այցելեց յարկաբաժինները և իր աչքերով կրցաւ հաստատել որ առողջապահական միջոցները կիրարկուած են խղճմտօրէն։

Ջօրավարը բուռն հետաքրքրութիւն ցոյց տուաւ երկրագործական, ճարտարարուեստական և կօչկակարութեան ճիւղերուն հանդէպ ինչպէս նաև կարի, հիւսուածքի աշխատանոցներուն ուր չափահաս որբեր արհեստներ կը սովրին։ Այս աշխատանոցները կը յաջողին ֆրանսական նպաստամատոյցի բոլոր հաստատութիւններուն կահկարասիի, հագուստեղէնի, և այլնի վերաբերեալ գրեթէ բոլոր պիտոյքները հայթայթել։

Ջօրավարը որբանոցին ուսումնական ծրագիրը աչքէ անցնելէ յետոյ զայն կատարելապէս գնահատեց և համոզում գոյացուց որ ծրագիրը լաւ կը գործադրուի։

Մանկապարտէզի քաժնին զուարթ երախաներուն ցոյց տուած փութկոտութիւնը Ջօրավարը ոգևորելու համար՝ յուզեց անոր հոգին։ Սիրուն աղջնակ մը ծաղկեփունջ մը մատուց իրեն և ֆրանսերէն լեզուով ուղերձ մը արտասանեց։

Ի նշան գոհունակութեան Ջօրավարը երկուշաբթի օր արձակուրդ տուաւ հաստատութեան մանուկներուն և հրաժարեց որ յաւելուածական անուշեղէն մը բաշխուի անոնց։

Ջօրավարը նոյնպէս չնորհաւորեց որբանոցի պաշտօնէութիւնը այսքան նուրբ և դժուարին գործի մը մէջ իրենց ցոյց տուած եռանդին ու զոհողութեան համար։

(Կիլիկիա)

ԻՏԱԼԻՈՑ ՀԱՑ ՈՒՍ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ Ի ՆՊԱՍՏ ԸՐԱՑ ՀԱՆԴԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն)

	Ֆր. իտլկն.
Նախորդ գումար	2026
Կոմսուհի Դրիանճի	200
Տէվլէթեան	100
Մի ոմն	500
Միհրան Շէքիկեան	25
Մի ոմն իտալացի	15
Գումար	2866

Երկու հազար ութ հարիւր վաթսուն և վեց

(Իտալ. Հայ.Ուս. Միութեան կնիք)

—

1921 մայիս 7, Ատանա

Յարգելի Վարչութիւն
Իտալիոյ Հայ Ուս. Միութեան
ի Փատուա

Ապրիլ 5 ամսաթիւ նամակով պատասխանած ենք Միութեանդ 4 մարտ նամակին, որով երկու ազգայնոց նուէրը, 300 (երեք հարիւր) լիրան ղրկած էիք չէքով մը։

Ա.յս անգամ կրկնակի օրինութեամբ ընդունեցինք թիւ 121 եւ ապրիլ 6 նամակը, յորում ներփակած էիք 540 (հինգ հարիւր քառասուն) լիրայի չէք մը, նուէր (ստորագիր հետեւեալ ազգայիններուն, որոնց ըստ Ալեւտարանի յայտնապէս պիտի հատուցուի։

Գոհ եւ շնորհակալ ենք թէ Միութեանդ անդամներէն, որ իրենց ուսանողական պարտաւորումէն դուրս, այժմէն լծուած են Ազգ. ընդհանուր պարտաւորութեան, եւ թէ բոլոր ծանօթ եւ անծանօթ նուիրատուներէն, որոնք իբրեւ հաւատարիմ աւանդապահներ Աստուծոյ պարգեւած օրինութեանց, բաժին եւ մասն կը հանեն իրենց կարօտ եղբարց։

Օրինութիւն ի մէնջ, օրինութիւն բիւրաւոր կարօտներէն եւ օրինութիւն յԱստուծոյ։

Աղօթարար
ՍԱՀԱԿ Բ. Կաթողիկոս Կիլիկիոյ

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԺԷՍԴ Մ'Ը

Բատովա, 2 յունիս 1921

Ահա՛ այս տարի Իտալիոյ Հայ Ուս. Միութեան երրորդ բրօքականդի գրքոյկն է որ այժմ ուրախութեամբ կողջունեմ։ Վերնագիրն է Հայկական Անկախութեան հանդէս Ազօլի մէջ։ Նպատակս այս անգամ գրախօսական մը ընել չէ, ոչ ալ ներբողանք սոյն գործօն Միութեան, այլ պարզապէս արձագանգը հանդիսանալ հայրենասիրական կրկնակի օգտակարութիւն ունեցող ժէսդի մը։

Ա.րդ, մեծ բերկրանքով իմացայ յիշեալ յարգոյ միութենէն թէ այս գրքոյկին բոլոր ծախքը հոգացած է բրոֆ. Տր. Լևոն Կիւրեղեան և փափաքած որ անոր հասոյթը անգամահատ (Mutilati) եղբայրներու յատկացուի։ Ա.րդարև մեծ խնամքով պատրաստուած այս գրքոյկին ճակատին գրուածէ .ի նպաստ Անդամահատ Հայերու։

Վերը ըսի կրկնակի օգտակարութիւն. այո՛. որովհետև սոյն գիրքը, իր պատմական հին ու նոր տեսութիւններով, բարեկամ մէ քանի անուանի Իտալացիներու համակրական արտայայտութիւններով, ճառերով և զարդարուն մխանգամայն մեր քաղաւորի, թագուհիի և անոնց թագերու ու դրաՀներու նկարներով՝ իրաւամբ բրօքականտի գրքոյկ մ'է, ինչ որ շատ պէտք է ընել զմեզ հանչցնելու և համակրանք շահելու համար։ Երկրորդ՝ անոր հասոյթը բարեհպատակ է։ Պիտի ըսեմ նաև քաղաքերանք մը Իտալիոյ Հայ. Ուս. Միութեան ազգանուէր գործունէութեանը։

Ջերմագին չնորհաւորելով Բրոֆ. Տր. Լ. Կիւրեղեանը իր այս ժէսդին համար, կը մաղթեմ որ նման հայրենակիցներ մեր մէջ յաճախ երևան գան։ Մեր ազգը գէթ այժմ է՛ն մեծ զոհողութիւններու և նուիրատուութիւններու կը կարօտի։

Ա.ւ՜ղ որ Իտալաբնակ ազգայիններէ շատեր ասիկա չեն ըմբռներ և անտարբեր կը մնան հայրենիքի արհաւիրքին ու բարեպատակ միութեանց կրկնակի կոչերուն։ Ցիշեալ յարգելի Միութեան Կիլիկիոյ տարաբաղդ եղբայրներուն համար ըրած հպարտանակութիւնն ալ ինչպէս լսեցի, մինչև հիմայ իր բաղձալի արդիւնքը չէ տուած։

Ցուսամ թէ ամէն Իտալաբնակ հայրենակից գէթ այս «անդամահատ եղբայրներու ի նպաստ» գրքոյկէն ունենայ և նուիրէ իր Իտալացի բարեկամներուն (1)։

ՊՕՄՓ

ԲԱՏՈՎԱՑԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ 3ՐԴ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼԸ

Այսօր, ժէկ Ցունիս, քաղաքիս մէջ միջազգային 3րդ տօնավաճառին բացման հանդէսը կատարուեցաւ։ Յատկապէս եկած էր նաև արդի իտալ. գահաժառանգը՝ իշխան Ումպէրտօ։

Բոլոր քաղաքը դրօշազարդ ու խանդավառութեան մէջ էր։

Տօնավաճառի բաժանումներուն մէջ պատրաստ պահուս մեծ ջարման. քով ու գոհունակութեամբ տեսայ չերամաբուծական շատ սիրուն բաժանումի մը ցուցափեղկին վրայ գրուած. «Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպանական գործակալ»։

Այս բաժանումը կը պատկանի հայասէր էնժ. (Pietro Motta) Բիէդրօ Մօդդալի որ պատերազմէն առաջ վաճառականութեամբ յարաբերութեան մէջ էր մեր հայրենակից արհեստակիցներու հետ։

Մաղթենք որ յաջորդ տարի, հոս, ազգային մը ուղղակի իր բաժանումը ունենայ և ծածանող միջազգային դրօշներուն քով հայկականն ալ չպակսի։

Պ. ՓԻԼԻՊՊՈՍԵԱՆ

Բատովա, 1 Ցունիս 921

ԱՐԱՐ

Կիսամսեայ հանդէս
Պաշտօնաթերթ Հայ
Լեգէոնականներու Միութեան

Ռուբի եւ գրիչի գործակցութեան մէջ եղբայրացած հայ լեգէոնականները միանալով կը հրատարակեն Արարա Թերթը որ այս տարիի սկիզբէն հանդէսի մը վերածուած է։ Կը պարունակէ կարող գրիչներէ գրական եւ գեղագիտական գրքոյկներ, կիլիկեան լուրեր եւ այլն։ Ոչ մէկ կուսակցութեան կը պատկանի. լէգէոնականներու Թերթն է։

Տարեկան բաժնորդագինն է 65 ֆրանգ (Ամերիկա 8 տլր.), վեցամսեայ 35 ֆր. (4 տլր.)։ Հասցէն «Arara», revue semimensuelle. B. P. 169. Adana (Cilicie).

(1) Այդ գրքերուն համար (որ կարժէ հատը լոկ 3 ֆր. իտալ.) դիմել ուղղակի Միութեան հասցէին որ է.

Unione Stud. Armeni d'Italia
Via A. Gabelli 50. Padova (Italie)

ՆԱՄԱԿ ՓՈՔՐ-ԱՍԻԱՑԷՆ

Պրուսա, 25 մայիս 1921

Մի քանի օր առաջ լսեցինք թէ միջազգային քննիչներ պիտի գան Պրուսա, քննելու համար թէ՛ գաղթականներու վիճակը և թէ հասկընալու համար անոնց գաղթելուն պատճառը։ Մինչև ցարդ ոչ ոք եկաւ հոս որովհետև անոնք կեմալեյիկի մէջ իրենց կատարած քննութենէն հասկըցան թէ ի՛նչ պատճառներ ստիպած են Հայերն ու Թյներն իրենց տունեերը և գոյքերը լքելէ յետոյ գալ և հեռանալ ազատ դրօշին տակ ապաստանելով քաշքշել իրենց կեանքը կէս նօթի կէս կուշտ.

Զարմանալի է որ Դաշնակիցները հարկ տեսած են քննիչ մասնախումբ մը ղրկել հասկնալու համար մեր գաղթականութեան պատճառը. արդէն պրարտ աշխարհի յայտնի է այդ պատճառը, բայց թերևս անոնց քունը նպատակակէտը ուրիշ քննութիւն մըն էր։

Մեր յոյժ համեստ, ինչ որ ճիշտ կրնայ ըլլալ, թիւրք ազգայնականները բողոքել գացած են կ.պօլիս, և դաշնակիցներուն դիմած են խնդրելու համար որ ստիպէ յոյն կառավարութիւնը չայրել թիւրք գիւղերը, իբր թէ յոյն զինուորական գործիչները կայրեն ամբողջ թիւրք գիւղերը։ կերևի թէ բողոքողները մոռցած են ըսել որ այրուած գիւղը, մէկ կամ երկու, ի՛նչ մեծ վնասներ պատճառել կրնացած է յոյն բանակին. Նախ այդ գիւղի բնակիչ երիտասարդներէն շատերը զինուած լեռ քաշուած են իբր չէթէ և օր չանցնիր որ հոս հոն կողոպուտներ չկատարեն, բամբասելու համար յոյն զինուորը որ իբր թէ նա ըլլար կողոպտողը. ապա, ակնայայտ կերևի որ անոնց նպատակը իսկապէս գէշ է երբ հասկցուեցաւ թէ այդ գիւղերու բնակիչները քաշուած են Պօլիս և այլուր, թողելով միայն ծերուկներ որոնք ալ կը ծառայեն իրենց իբր պաշտպան հայթայթող։ Ուրեմն իրաւունքով են այրուած թիւրք մէկ քանի գիւղեր։

Բայց ամենէն զարմանալին սա է որ կէմալեյիկ գացող դաշնակից քննիչ յանձնախումբին ընկերացած է եղեր թիւրք բարձրաստիճան սպայ մը որ կը ճանչցուի հայ գաղթական կինեերու կողմանէ. և ասոնք անվիճապէս կը կարեն օթոմոպիլին ճամբան ու կը պահանջեն որ թիւրք սպան իրենց յանձնուի. անշուշտ իրենց

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻ

Հոբելյանական նիստ Գիտությունների ակադեմիայում

Նոյեմբերի 9-ին Գիտությունների ակադեմիայի նախագահության նիստերի դահլիճում տեղի ունեցավ հոբելյանական նիստ՝ նվիրված Հայկական ՍՍՀ Գիտությունների ակադեմիայի հիմնադրման տասնհինգամյակին։

Նիստին ներկա էին ակադեմիայի անդամներ և թղթակից-անդամներ, գիտական հաստատությունների և բարձրագույն դպրոցների ներկայացուցիչներ, գրողներ, արվեստագետներ, հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, ինչպես նաև հրավիրված հյուրեր։

Նիստը բացեց ակադեմիայի նախագահ ակադեմիկոս Ա. Ի. Ալիխանյանը։

Ակադեմիկոս Ա. Ի. Ալիխանյանը հոբելյանական զեկուցումով հանդես եկավ «Հայկական ՍՍՀ Գիտությունների ակադեմիան տասնհինգ տարվա ընթացքում» թեմայով։

Զեկուցումից հետո ելույթներ ունեցան ակադեմիկոս Ս. Ն. Բեռնշտեյնը, ակադեմիկոս Ա. Ա. Ալեքսանդրովը, ակադեմիկոս Ա. Ա. Ջդանովը, ակադեմիկոս Ա. Ա. Ուխտոմսկին, ակադեմիկոս Ա. Ա. Ֆրիդմանը, ակադեմիկոս Ա. Ա. Բորիսյակը, ակադեմիկոս Ա. Ա. Կրասովսկին, ակադեմիկոս Ա. Ա. Ռիբինը, ակադեմիկոս Ա. Ա. Ֆորտունատովը, ակադեմիկոս Ա. Ա. Ֆրեյմանը, ակադեմիկոս Ա. Ա. Ֆրեյմանը, ակադեմիկոս Ա. Ա. Ֆրեյման

ամէն կերպով աշխատիլ այդտեղի Հայութեան պահպանման և զարգացման։

Տ. Վ. Քիւրքճեան Բարեգործական ընկերութեան համար ըսաւ թէ սխալ է կարծել որ ան կը պատկանի որոշ հոսանքի մը, թէև իր անդամներ անհատապէս կրնան պատկանիլ այս ինչ կամ այն ինչ կուսակցութեան։ Անոր դուռները բաց են ինչպէս եկեղեցական ոևէ յարանուանութեան նոյնպէս և քաղաքական ոևէ կուսակցութեան պատկանող Հայերի առջև։

Իր բանախօսութիւն բուռն ծափահարութիւններով ընդունուեցաւ ունկնդիրներէն և Տ. Վ. Քիւրքճեան նոյն հինգշաբթի գիշեր մեկնեցաւ Մարսէյլէն Ժընեվ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Հնդկաբնակ Հայերէն Տիար Պետրոս Հ. Կրէտեան, որ Հռոմէն անցնելով գնացած է փարիզ և անկէ ալ Լոնտոն, նուիրեց Հռոմի Հայ Գօլէճին 1 օրինակ Ա.րմէնիա 3 ամսի և 2 տարիի համար (1921 մայիս-1923 յուլիս)։

ԿՕՇԻԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՊՕՂՈՍ ՀԱՊՕՑԵԱՆ

10, Place des Grands Carmes· Marseille

Ա.րանց եւ կանանց համար ամէն տեսակ նուրբ, դիմացկուն ու ճաշակաւոր կօշիկներ Թէ պատրաստ եւ Թէ չափի վրայ, չափաւոր գիներով։ Ուրիշ տեղ դիմելէ առաջ հեղ մը փորձեցէք հայ կօշկակարին մօտ եւ պիտի համոզուիք։

Գործարանը կը փնտռէ հայ կարող գործաւորներ։

ՕՎԻԼԻԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԷՆԿԻՒՐԻՒ ՄԷՋ

Էնկիւրիէն եկած լուրերուն համաձայն, օվիլիական առաքելութիւն մը հասեր է հոն, ռուսերէնէ դաշնագրի գործադրութեան նպատակով։

Միւս կողմէ, կովկասէն ալ լուր եկած է որ կովկասեան տնտեսական շահերը կանոնաւորելու համար շաղագրուող երկիրներէ կազմած խորհրդաժողովը հետեւեալ որոշումը տուեր է.

Սև ծովին վրայ ելք չունեցող հանրապետութիւնները պիտի կըրնան օգտուիլ Բաթումի նաւահանգիստէն և դիւրութիւններ պիտի ունենան ծովի կողմէն բոլոր փոխադրութիւնների համար։

Էնկիւրիի կառավարութիւնը Ռուսիա և Թիւրքիա միջև փոխադրութեան դիւրութիւններ պիտի ունենայ կովկասեան հանրապետութիւնների երկիրներին մէջ։ Կառավարութիւնները իրենց կը վերապահեն ճանապարհորդներու ժուռքին համար թոյլտուութիւնը։

ԵՒՈՎՊԻԱ

(Շար. 45րդ Թիւէն)

Զուէյն, ինչպէս ըսի, ոչ մէկ գրագէտներ. ցարդ գտած եմ մէկ բժիշկ, Տօքթէօր Վօրքընա, Հնդկաստան ուռած, որուն Տօքթէօր Մարթէն անունը կուտան։ Շատ երկար տարիներ անգլիական իչխանութեանց մօտ բարձր պաշտօններ վարած խիստ կարող և ամէնքէն յարգուած բժիշկ մ'է. նոյնպէս իր եղբայրը դեղագործ մը։ Կայ նաև Ֆրանսահ Համալսարանէն ընթացաւարտ փաստաբան երիտասարդ մը։ Ասոնք են Եւովպացւոց «գիտուններըը»։ Կան նաև կրօնական «գիտուններ» որոնք կը կազմեն քահանայական դասը։ Նշանաւորներ կը գտնուին Ռուկրիյիներու մէջ որոնք համալէթարհային կրօնական և քաղաքական պատմութեանց տեղեակ՝ կրնան վիճող աստուածաբաններ ներկայանալ, ունկնդիրները ափ ի բերան Թողլով։ Ռուկրի, շատ հինէն՝ 15րդ դարէն սկսած է Եւրոպայի հետ յարաբերութիւն հաստատել. ղրկած է նւսանողներ և ընդունած է իր մէջ պապական միսիոնարներ. այս վերջիններու մասին պիտի խօսիմ յետագայ յօդուածով։ Մշակուած յարաբերութեանց պատճառաւ Ռուկրիյիներու մէջ կրօնական գիտելիքները բաւական զարգացած կը տեսնուին և արդէն պատմական Եւովպիան պէտք է փնտռել Ռուկրիի երկիրը ուրկէ ծագում առած է անկախ կայսերական Եւովպիան։

Այս երկիրը պտըտողն ու ժողովուրդները ուսումնասիրողը երբ բաղդատութեան բերէ Եւրոպական ոևէ ազգային պատմութիւն, կը կարծէ. ապրիլ նախնական կեանք։

Ժողովուրդը 80% այնքան տգէտ, խաւարամիտ է որ չը գիտեր իր բնակած երկրէն զատ ուրիչ երկիրներու գոյութիւնը, ուրիչ ազգերու ապրիլը։ Սրկրին խորերը երբ կ'երթանք, բնիկներ բոլորովին անծանօթ ճերմակ դէմքի, կը սարսափին ու կը փախչին։

Պայրաքաղաքի և մօտիկ չրջակայքի այժմու նոր սերունդը կը փափաքի սորվիլ, տեսնել, գիտնալ ամեն ինչ, քանի որ այս կողմերու մէջ Եւրոպացիք բազմաթիւ են և առիթ կուտան բնիկ երիտասարդութեան սորվելու փափաքին. բայց կատարելութեան հասնելու համար տակաւին տարիներու և բարքերու հիմնական բարեփոխութեան կարօտ են։ Ընթերցողը հետզհետէ պիտի տեսնէ թէ ի՛նչ են բարքերը։ Սակայն Ափրիկէի միակ այս կայսրութիւնը դարերէ ի վեր կարողացած է իր անկախութիւնը պահել, հակառակ իր տըդիտութեանը և տակաւին ապրելու մէջ ըլալով մեր նախահայրերու կեանքը. այս արդիւնք է իրենց բնածին սրամտութեան։

Ուսումը ընդհանրապէս քահանայական դասուն կը պատկանի ինչպէս եր մեր մէջ մեր հին օրերուն. քահանայք չատ մեծ ազդեցութիւն ունին հասարակ ժողովուրդին վրայ։

Եւովպացւոց ծագումը. — Եւովպիոյ բնիկները են Լամպոները և Շանգըլանները որոնք խիստ սեւամորթ են։ Առաջիններըը կապրին Սուտանի հարաւային սահմանագլուխը դէպի արեւմուտք տարածուած Նեղի ափերու վրայ և խիստ երկայնահասակ ու նիհար են. իսկ երկրորդները կապրին նոյնպէս Սուտանի հարաւը։ Ա.յս երկու ցեղերն ալ կիսավայրենի և գերի են. կըսուի թէ ասոնք Նոյի որդի Քամի անիծուած սերունդին կը պատկանին որոնք մինչ գերի են այլոց։ Իսկ Հապէշ ըսուածը դուրսէն եկեր է։ Հապէշը դիմագծով կովկասեան ցեղին կը պատկանի, նուրբ դիմագիծ ունի և գեղեցիկ և բոլորովին կը տարբերի վերի սեւամորթներէն։ Հապէշ որդի Փուչի, որդի Քանանի, որդի Քամի, որդի Նոյի, նախահայրը եղած է Եւովպացոց։ Փուչ հիմնած է Աքսում քաղաքը որ եղած է երկար տարիներ Եւովպիոյ մայրաքաղաքը։ Եգիպտոսի հարաւային սահմանագլխի երկիրներու մէջ կապրէին բազմաթիւ վայրի սեւամորթ ցեղեր որոնց ամենէն զօրեղն էր Ա.յսուայ կոչուածը։ Հերոդոտ կըսէ. «Մենէսէ, որ Եգիպտոսի առաջին տիրողն էր, մինչև Մէօրին Եգիպտոս ունեցած է երեքհարիւր երեսուն Եւովպացի թագաւորներ»։

Եւովպացիք Եգիպտոսի հետ կը յարաբերուէին Նեղի ճամբով։

Հիրէն կըսէ. «Եւովպական ցեղը քաղաքակրթութեան բարձրագոյն աստիճանին հասաւ. քաղաքներ և տաճարներ հիմնեց, իր այբուբենն ունեցաւ և իր օրէնքները, այնպէս որ իր լուսաւորութիւնը չատ չուտ տարածուեցաւ և Մէրօէի երկիրներուն՝ պետութեան ծնունդ տուաւ։ Մերօէի քաղաքակրթութիւնը, տակաւին կանգուն կամ աւերակ իր հնութիւններով, նշանաւոր դարձաւ և իլաւ դէպի Եգիպտոս՝ Նեղի ճամբով։ Ա.յս քաղաքակրթութիւնը Մերօէի չատուածին՝ Ա.մոնի հսկողութեան տակ հարաւէն հիւսիս յառաջացաւ»։

(Շարունակելի)

Մ. Ա.ՑՎԱՏԵԱՆ

ՆԱՄԱԿ ՈՒՆԻ ՄԵԶ ՄՕՏ

Կարապետ կակոյեան վանի Ա.րտաւէտ գիւղացի։

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Վանի Զօրավար գիւղացի Թորոս կը փնտռէ իր զաւակը Գէորգ Թորոսեանը որ տաս տարի առաջ Մարսէյլ կը գտնուէր։ Լուր ունեցողները կը խնդրուի իմացնել այս հասցէին.

Haroutun Der Mesropian· Armenian Refugee's Camp No· 4 Section Nahrumar. (Basrah)· Mésopotamie

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՆԵՐՍԷՍ ՂԱԶԻԿԵԱՆ
Գրավաճառ եւ լրագրավաճառ

փափաքողներուն ձրի կը ղրկուին գրացուցակները։ Դիմել
Nersès Ghazikian
Alexandrie (Egypte)

ՀԱՑ ԲԺԻՇԿ
ԴՔԹ. Ս. Մ'ԵԼՔՈՆԵԱՆ

Հիւանդ կընդունի ամէն օր, բացի կիրակիէ, ժամը 4—6, Տքդ. Goutalի դարմանատունը, 10, Cours Belsunce — Entrée — 1, rue de l'Arbre, Provençale դեղարանին վրայ։

ՕԹՈՄՈՊԻԼԻ ՄԵՔԵՆԱԴԷՏ
Ի. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

36, rue Edmond Rostand· Marseille

Կը նորոգէ ամէն տեսակ մարքայ օթոմոպիլներ եւ կը փակցնէ ամէն տեսակ կոտրած մետաղներ

ՅԱՆՈՒԻ ԴԻՐՔԵՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Ր. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

	ֆր. անդ.
Ա. Հայ դիւցազնուհի մը	
Բ. տպագր.	,40
Բ. — Ը. (Սպառած)	
Թ. «Արմենիա»ի յուշատետր (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրէժ	,20
ԺԱ. Թոմաս Բոցաքիս	,20
ԺԲ. Նմոյշներ Մ. Փորթուգալեանի գրած ուռուցաւորներէն	,15
Ժ. Մի պուլկար հայրենասէր (Պուլկարիոյ Ցեղափոխութեան Ծագմանպատմութիւնը)	1,40
ԺԴ. Մի՛ գադրիք	,20

Մարսէյլէն դուրս ղրկելու փոստի ծախքը կը վճարուի հրատարակողէն։

ՀԱՅ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ

Ք Տպագրութիւն

Անուանի գրագէտ Ստեփան Ոսկանի գրած այս փոքրիկ վէպը որ հիմնուած է իրական դէպքի մը վրայ և հեղինակին արտօնութեամբ առաջին անգամ առանձին տետրակով հրատարակուած էր Մարսէյլի մէջ Մ. Փորթուգալեանի նոր բացած հայերէն տպարանէն, վաղուց արդէն սպառած լինելով, այս անգամ Ք. տըպագրութեամբ կրկին լոյս տեսած է։

Գինն է 40 ՍԱՆԴԻՄ ԱՄԷՆ ՏԵՂ։

Շեծ քանակութեամբ գնողին վեյշ կը ընէ :

«ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԵՐԱՐ

Արմենիայի Ա տարեշրջանի թիւերն որոնք բոլորովին սպառած են, շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ. Փորթուգալեանի գրած առաչնորդող յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են այս Ցուշարարի մէջ որ ուրիշ նոր դերքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ։ Գինն է 1 ֆր. և 40 սանտիմ։

Տարածելու համար մէկ անգամէն 10 օրինակ գնողին կը ղրկենք 10 օրինակը, ապահովագրուած ձրի։ Վ 10 ֆրանգի փոխարէն։

P. S.Eremian· — Nos Morts. 1917. (Հայաստանի մարտիրոսութեան նկատմամբ Հ. Ս. Երեմեանի ֆրանսերէն բանաստեղծական մէկ գրուածքն է որ չատ մը քերթերի և գրագէտների կողմէն ներբողներով յիչատակութեան արժանացած է։) Գինն 0,50 անդմ. (0,60)։

Լոյս տեսաւ Հայաստանի քարտէզը գունաւոր և հայատառ, պատրաստուած Մ. Զամիչեանէ։ Մեծութիւնն է 65×48։ Կարելի է ստանալ Ա.րմէնիայի գրասենեակէն։ Գին Մարսէյլի մէջ 2 ֆր. Մարսէյլէն դուրս 2,50։

Haic & Belus։ National Dram. Composed by M. J. Zorab. Calcutta. 1895. Գինն 2,40 (2,50)։

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ
ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայերէն Տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant : François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi